

Szanowni Państwo!

Mam zaszczyt przedstawić Państwu projekt ustawy o Polskiej Akademii Nauk, na który składa się 130 artykułów, przygotowany przez powołany przeze mnie Zespół do spraw ustawy.

Projekt przesłano do konsultacji o bezprecedensowym, innowacyjnym charakterze. W tym celu został stworzony specjalny system informatyczny pozwalający na wprowadzanie korekt i zmian poszczególnych artykułów projektu wraz z uzasadnieniami. Dostęp do tego systemu otrzymali członkowie krajowi PAN oraz dyrektorzy instytutów naukowych PAN, a więc blisko 400 osób. Każda z nich mogła wypowiedzieć się w imieniu własnym, instytutu lub grupy. Zgłoszono 787 uwag. Wszystkie one zostały zanonimizowane. Po wstępnej ocenie, Zespół do spraw ustawy poddał szczegółowej analizie 271 najistotniejszych uwag. W jej wyniku 148 uwzględniono w ostatecznym tekście projektu. Pragnę podziękować uczestnikom konsultacji za niezmiernie konstruktywny wkład, dzięki czemu pierwotny projekt ustawy udało się znacznie ulepszyć.

Zaangażowanie członków Zespołu do spraw ustawy, grupy pracowników kancelarii PAN oraz wszystkich uczestniczących w konsultacjach pozwoliło przedstawić projekt ustawy przed końcem marca, tzn. w terminie określonym przez Pana Ministra Przemysława Czarnka.

Nadrzędnym celem proponowanej legislacji jest ugruntowanie pozycji Polskiej Akademii Nauk jako silnej, autonomicznej instytucji naukowej, kierującej się konstytucyjną zasadą wolności badań. Jestem głęboko przekonany, że pomyślność Polski i Jej pozycja w świecie, w najwyższym stopniu zależy od rozwoju nauki uprawianej w instytucjach cieszących się powszechnym zaufaniem i wsparciem. Ustawa określa zakres zadań Akademii, które obejmują nie tylko prowadzenie zaawansowanej działalności naukowej, ale także sporządzanie opinii, ekspertyz i prognoz na potrzeby społeczeństwa i organów państwa.

W odniesieniu do ustroju Akademii, projekt ustawy przekształca PAN w instytucję funkcjonującą dzięki harmonijnemu współdziałaniu jej dwóch filarów: korporacji i instytutów PAN. W tym zakresie, za najważniejsze propozycje projektu ustawy należy uznać:

- Zmianę ustroju Zgromadzenia Ogólnego Polskiej Akademii Nauk. Do składu Zgromadzenia zostaną włączeni dyrektorzy instytutów PAN z głosem stanowiącym przy wyborze władz Akademii, w tym Prezesa PAN. Dyrektorzy nie będą brali udziału w wyborach członków PAN.

- Powołanie Zgromadzenia Ogólnego Dyrektorów Instytutów PAN jako organu PAN. Kompetencje Zgromadzenia będą obejmować m.in. współdecydowanie o przekształcaniu instytutów naukowych PAN.
- Utworzenie pięcioosobowego Prezydium Zgromadzenia Dyrektorów Instytutów PAN. Członkowie tego gremium wejdą w skład Prezydium PAN z głosem stanowiącym.

Skuteczne osiąganie naukowej doskonałości instytutów PAN nie jest możliwe bez ich okresowej oceny prowadzonej z merytorycznym wsparciem ze strony członków korporacji. W przedłożonym Państwu projekcie ustawy proponujemy następujące rozwiązania:

- Ocena instytutów będzie dokonywana co najmniej raz w czasie kadencji organów Akademii przez właściwe wydziały Akademii.
- Wyniki oceny instytutu wraz z zaleceniami będą przekazywane dyrektorowi instytutu. Dyrektor instytutu Akademii będzie zobowiązany do wykonania zaleceń oraz do poinformowania dziekana właściwego wydziału o sposobie ich wykonania.
- Dyrektor będzie miał możliwość odwołania się od wyników oceny do Komisji rozjemczej, powołanej na mocy ustawy.

Integracja korporacji i instytutów naukowych PAN niezbędna do ich współdziałania nie będzie możliwa bez wzmocnienia roli wydziałów Akademii. Stanie się to poprzez zwiększenie kompetencji dziekanów wydziałów, przy jednoczesnym uproszczeniu struktur wydziałów i usunięciu rad kuratorów.

W odniesieniu do członkostwa w PAN proponujemy co następuje:

- zniesienie podziału członków krajowych na rzeczywistych i korespondentów;
- zachowanie dożywotniego statusu członkostwa;
- uzyskiwanie przywileju statusu członka-seniora po 75. roku życia, z możliwością rezygnacji z tego przywileju poprzez składanie corocznego zobowiązania do dalszej aktywnej pracy na rzecz Akademii;
- wskazanie Prezesa Rady Ministrów jako organu, który w drodze rozporządzenia określi wysokość nieopodatkowanego świadczenia przysługującego wszystkim członkom Korporacji, w tym członkom-seniorom. Wysokość świadczenia będzie pozostawać w

relacji do minimalnego wynagrodzenia profesora uczelni publicznej.

Proponujemy również przyznanie pełni praw członkom Akademii Młodych Uczonych w głosowaniach dotyczących Akademii Młodych Uczonych.

Zaproponowaliśmy także szereg rozwiązań umożliwiających efektywne zarządzanie majątkiem Akademii oraz pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez jednostki organizacyjne, w tym:

- włączenie jednostek organizacyjnych Akademii do grona beneficjentów krajowych i unijnych programów dotyczących badań naukowych, prac rozwojowych, innowacyjności, restrukturyzacji,
- tworzenie kontrolowanych przez Akademię spółek kapitałowych w celu skutecznej komercjalizacji wyników badań, efektywnego zarządzania infrastrukturą badawczą oraz nieruchomościami,
- elastyczne gospodarowanie przychodami pozabudżetowymi Akademii, w szczególności umożliwienie przekazywania środków finansowych instytutom Akademii na wspieranie innowacyjności, procesów restrukturyzacyjnych, aplikacyjności badań naukowych.

Jestem pewien, że przy dalszym Państwa wsparciu proponowane regulacje zmienią na lepsze Polską Akademię Nauk i zakończą proces jej reformowania.

Łączę wyrazy szacunku

prof. Marek Konarzewski

Prezes PAN